

Bewegingen in de werkloosheid

door F. SPINNEWYN en P. VAN ELEWYCK*

I. INLEIDING

Bij een beschrijving van de werkloosheid wordt het aantal werklozen als voornaamste kengetal naar voor geschoven. Zo telt België meer dan 400.000 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen. Door dit getal te delen door het aantal tegen werkloosheid verzekerden bekomt men de werkloosheidsgraad. De werkloosheidsgraad van een bepaalde regio, van een bepaalde nijverheidstak of van een anders bepaalde groep van werknemers geeft de maat waarin deze groep door werkloosheid getroffen wordt.

Het werklozenbestand heeft een tamelijk gelijkmatig verloop. Sinds het begin van de zeventiger jaren stellen we een jaarlijkse stijging van het aantal werklozen vast. Rond deze stijgende trend kronkelt de kromme van het aantal werklozen. De maandelijkse schommelingen zijn evenwel klein. De kleine variaties in het aantal werklozen verbergen de grote veranderingen die zich iedere maand in het werklozenbestand voordoen. Iedere maand worden tal van werklozen afgeschreven terwijl tal van werkenden als werklozen worden ingeschreven. Een overschot van afschrijvingen ten opzichte van inschrijvingen doet het werklozenbestand dalen. Omgekeerd zal een overschot van inschrijvingen tegenover afschrijvingen leiden tot een stijging van het aantal werklozen. Het niveauverschil tussen twee maanden geeft alleen het saldo van de bewegingen en is klein vergeleken met de omvang van de

* Centrum voor Economische Studiën, K.U. Leuven.

Wij danken de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening die zo bereidwillig was ons haar gegevens ter beschikking te stellen en in private gesprekken de aard van de gegevens toe te lichten. We danken de andere leden van het Arbeidsmarktproject (F.K.F.O.-project 2.0050.80) voor hun opmerkingen, in het bijzonder P. Van Rompuy, B. Martens, M. Lambert, F. Uyttebrouk en A. Vleminckx.

bewegingen. Het is de bedoeling hier deze bewegingen van naderbij te onderzoeken.

Inzicht in de grootte van de bewegingen in het werklozenbestand heeft belangrijke maatschappelijke gevolgen. Het aantal werklozen dat per maand afgeschreven wordt staat in een omgekeerd verband tot de gemiddelde duur van voltooide werkloosheidsperiodes: indien het aantal werklozen dat maandelijks afgeschreven wordt laag is dan houdt dit meestal lange werkloosheidsperiodes voor de werklozen in. Bij een constant of toenemend werklozenbestand moeten de werklozen die de werkloosheid verlaten afgelost worden door tenminste evenveel werkenden die werkloos worden. De grootte van de bewegingen geven daarom de graad van doorstroming of de rotatie in het werklozenbestand. Bij een hoge rotatie zal een groter gedeelte van de bevolking door de werkloosheid getroffen worden maar dan voor korte periodes. Indien althans de opeenvolging van korte periodes van werkloosheid voor sommige groepen niet de regel is, kan een hoge rotatie de last van de werkloosheid verlagen, door ze over een grotere groep werknemers te spreiden.

Het onderzoek van de bewegingen in de werkloosheid zal tevens aanzetten bieden voor een onderzoek zowel naar de determinanten die de werkloosheid beëindigen als naar de determinanten die tot werkloosheid leiden. Voor de beëindiging van de werkloosheid wordt het initiatief dikwijls gelegd bij de werkloze, vooral wanneer de werkonwilligheid wordt benadrukt. Het initiatief voor afdankingen moet dan vooral bij de ondernemingen gezocht worden. Voor de ondernemingen betekent de werkloosheidsverzekering een mogelijkheid om de financieringslast van het arbeidersbestand bij productieschommelingen gedeeltelijk naar de collectief gefinancierde sociale zekerheid te verplaatsen.

In deze bijdrage wordt een gedesaggregeerde analyse gegeven van de bewegingen in de werkloosheid in België. We hebben het aantal inschrijvingen en afschrijvingen geteld van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in iedere maand van de jaren 1977, 1978 en 1979. Wij gebruiken hiervoor gegevens die door de R.V.A. werden ter beschikking gesteld. Deze tellingen gebeurden volgens de woonplaats van de werkloze en volgens de sector van tewerkstelling. Om de resultaten vergelijkbaar te maken werden de inschrijvingen gedeeld door het aantal tewerkgestelden: op deze manier verkrijgt men een gemiddelde kans op afdanking. De afschrijvingen werden gedeeld door het aantal werklozen: op deze manier verkrijgt men een gemiddelde kans op we-

dertewerkstelling. Vooreerst worden enkele bemerkingen gegeven over de beschikbare data en de wijze waarop er geteld werd. Vervolgens wordt de kans op afdanking en de kans op werkhervatting berekend voor de verschillende tewerkstellingssectoren en de verschillende bureau's. Tenslotte wordt de band besproken tussen de werkloosheidsgraad, de kans op afdanking en de kans op werkhervatting.

II. DE DATA OVER DE BEWEGINGEN

Wanneer iemand volledig werkloos wordt en zich aanmeldt voor werkloosheidsvergoeding, geeft dit aanleiding tot een inschrijving bij de tewerkstellingsdienst van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (R.V.A.)¹. Indien deze persoon zich gedurende drie opeenvolgende dagen niet meer aanmeldt voor de stempelcontrole, of door de R.V.A. zelf geplaatst wordt, dan wordt hij afgeschreven. Telkens worden bij inschrijving en afschrijving enkele karakteristieken van de werkloze gecodeerd, die dan door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening gecentraliseerd worden in maandbestanden. Bij de tellingen hebben wij ons op deze gecentraliseerde gegevens gebaseerd.

De gecodeerde karakteristieken zijn de volgende: plaatsingsbureau, geslacht, beroep, geschooldheid (beroepservaring), gedane studies, woonplaats (gemeente), geboortemaand en -jaar, burgerlijke staat, nationaliteit, vergunning, categorie van arbeidsgeschiktheid, nijverheidstak, begindatum van werkloosheid (maand en jaar), speciale karakteristieken, categorie van werkzoekende en aard van de beweging (inschrijving of afschrijving).

Het R.V.A.-bestand vermeldt geen reden van afschrijving. De R.V.A. zelf blijft daaromtrent dikwijls in het ongewisse. Er kan enkel worden vastgesteld dat de persoon in kwestie niet meer opdaagt bij de stempelcontrole. In vele gevallen heeft de werkloze werk gevonden, zodat hij niet langer van werkloosheidsuitkering kan genieten. Maar er zijn tal van andere redenen om niet meer te stempelen, zoals pensionering, legerdienst of het verlaten van de arbeidsmarkt. Verder moeten we ook rekening houden met ziekte, schorsing of het vrijwillig afzien van werkloosheidsvergoeding voor korte tijd. In de laatste gevallen zal het zich weer aanmelden voor de stempelcontrole aanleiding geven tot een wederinschrijving. Daar men intussen niet gewerkt heeft wordt bij een wederinschrijving de begindatum van de vorige inschrijving als be-

gindatum van de werkloosheid behouden. Deze begindatum wordt ook behouden als de periode van wedertewerkstelling korter is dan 14 dagen.

De inschrijvingen en afschrijvingen van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in de R.V.A.-bestanden kunnen derhalve een beeld vormen van de mutaties in de werkloosheid, ofschoon deze met zorg moeten geïnterpreteerd worden.

Wij hebben het onderzoek beperkt tot de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die vroeger reeds gewerkt hebben. De schoolverlaters werden uit het onderzoek geweerd omdat zodoende een juister beeld verkregen wordt van de bewegingen van tewerkstelling naar werkloosheid en omgekeerd. Verder werd het onderzoek beperkt tot de volledig arbeidsgeschikten. Het is bekend dat de werkloosheidsduur van onvolledig arbeidsgeschikten lang is, omdat deze moeilijk opnieuw in het productieproces kunnen opgenomen worden. De doorstroming van onvolledig arbeidsgeschikten is daarom gering. Het leek ons aangewezen deze groep voorlopig uit het onderzoek te weren, omdat men anders een vertekend beeld van de doorstroming in de grote groep van volledig arbeidsgeschikten zou verkrijgen.

We merken tenslotte op dat de bestudeerde gegevens alleen betrekking hebben op volledige werkloosheid zodat gedeeltelijke werkloosheid van arbeiders buiten beschouwing gelaten wordt. Vanuit juridisch oogpunt is het onderscheid tussen beide vormen van werkloosheid duidelijk. Bij gedeeltelijke werkloosheid behoudt de werknemer zijn tewerkstellingscontract met de werkgever. Bij volledige werkloosheid daarentegen wordt het tewerkstellingscontract opgeheven. De werkgever is niet in staat om de werkloze op korte tijd weer werk te bieden, zodat deze in de meeste gevallen een nieuwe werkgever moet proberen te vinden. Gezien de verschillende juridische situatie van de betrokken werklozen is een apart onderzoek van de volledig werklozen zinvol. Voor een volledig zicht op de incidentie van de werkloosheid en de doorstroming in het werklozenbestand moeten de hier gevonden resultaten vervolledigd worden met een onderzoek van de gedeeltelijke werkloosheid. Uit het verder onderzoek zal blijken dat het juridisch onderscheid tussen volledige en gedeeltelijke werkloosheid niet altijd in de praktijk is terug te vinden. In sommige sectoren worden seizoenschommelingen in de tewerkstelling ook via het stelsel van de volledige werkloosheid geregeld, zodat vele volledig werklozen na verloop van tijd weer bij dezelfde werkgever terecht komen. Ook moet rekening gehouden worden met volledig werklozen die tijdelijk ingeschakeld

worden in het productieproces bij pieken in de activiteit, om daarna opnieuw volledig werkloos te worden.

III. DE KANS OP INSCHRIJVING IN DE WERKLOOSHEID

In deze sectie wordt de kans op inschrijving in de werkloosheid onderzocht van volledige en uitkeringsgerechtigde werklozen die reeds tewerkgesteld waren. De kans op inschrijving per maand is de verhouding van het aantal werklozen per maand en het aantal tewerkgestelden. In de tabellen 1 en 2 worden vooreerst inschrijvingen beschouwd waarvan de begindatum van de werkloosheid overeenstemt met de datum van inschrijving in de RVA-bestanden. De aldus bekomen kans op inschrijving is evenwel een benedengrens voor de kans op afdanking. A fortiori worden afdankingen uitgesloten van werknemers die niet uitkeringsgerechtigd zijn of die onmiddellijk terug aan de slag kunnen. Verder zijn afdankingen die tewerkstellingsperiodes korter dan veertien dagen afsluiten niet opgenomen. Tenslotte moeten we rekening houden met administratieve vertragingen.

De kans op afdanking zou evenwel overschat worden indien we alle inschrijvingen meetellen waarvan de begindatum van werkloosheid valt vóór de inschrijvingsdatum in de RVA-bestanden. Indien een werkloze drie dagen niet gaat stempelen wordt hij uitgeschreven. Indien hij nadien terugkeert zonder meer dan veertien dagen gewerkt te hebben wordt hij wederingeschreven met onveranderde begindatum van werkloosheid. De afwezigheid kan ziekte, schorsing of vakantie als reden hebben. De kans op wederinschrijving per maand om een andere reden dan wedertewerkstelling werd elders² tussen 3 à 4 percent van het aantal werklozen geraamd. Indien deze wederinschrijvingen van het totaal aantal inschrijvingen worden afgetrokken bekomen we de aangepaste inschrijvingskansen waarvan een driejaarlijkse gemiddelde wordt gegeven in tabellen 1 en 2.

We bespreken vooreerst de benedengrens voor de kans op afdanking. De benedengrens voor de kans op afdanking per maand ligt tussen 60 en 63 per 10000 voor mannen en tussen 97 en 100 per 10000 voor vrouwen in. Het aantal gevallen van werkloosheid per jaar dat hiermede correspondeert ligt tussen de 115000 en 123000 voor de mannen en tussen 91000 en 94700 voor de vrouwen. Voor een homogene groep werknemers met een constante afdankingskans is de gemiddelde tewerkstellingsduur het omgekeerde van de afdankingskans. Dit geval,

dat niet met de werkelijkheid overeenkomt, impliceert een tewerkstellingsduur van iets meer dan 13 jaar voor de mannen en iets meer dan 8 jaar voor de vrouwen.

In tabel 1 vindt men afdankingskansen voor verschillende tewerkstellingssectoren. Voor de mannen vinden we lage afdankingskansen in de banken, elektriciteit en basismetalenijverheid (een gemiddelde tewerkstellingsduur van 45 jaar komt overeen met een maandelijks afdankingskans van iets meer dan 18 per 10000 per maand). Ook tabak, rubber, scheikunde, aardewerk, glas en handel biedt voor de mannen een grote werkzekerheid. Hoge afdankingskansen vinden we in de landbouw, diensten en leder, maar vooral in de bouw, de visserij en de horecasector.

Bij de vrouwen liggen de kansen op afdanking in iedere sector boven deze bij de mannen, behalve voor de bouwsector. De vrouwen genieten, zoals de mannen, in de banken, de elektriciteit en de basismetalenijverheid een grote werkzekerheid. De werkonzekerheid is voor vrouwen zoals voor mannen, hoog in de landbouw, diensten en horeca en het verschil met de mannen is er relatief klein. De werkonzekerheid voor vrouwen is verder hoog in de voeding, kleding, schoenen en leder.

We pogen nu enkele verklaringen aan te geven voor de vastgestelde verschillen. Afdankingen die tot werkloosheid leiden kunnen vooreerst in verband gebracht worden met de onomkeerbare afbouw van de tewerkstelling in de bedrijven. De tewerkstelling wordt afgebouwd omwille van rationalisering tengevolge van produktiviteitsstijging (bij constante produktie) en omwille van een teruggang van de produktie ten gevolge van een verzwakking in de vraag (bij constante produktiviteit). Het verlies aan arbeidsplaatsen kan men gedeeltelijk terugvinden in de daling van de tewerkstelling in de afzonderlijke bedrijven. De teruggang in de tewerkstelling in een bedrijf is evenwel het saldo van de afbouw van de tewerkstelling en het creëren van nieuwe tewerkstelling. De daling van de tewerkstelling in een bedrijf zal bijgevolg een benedengrens vormen voor het aantal afgedankte arbeiders. Het verschil tussen het aantal verloren arbeidsplaatsen en de daling in de tewerkstelling zal nog groter worden indien men de evolutie van de tewerkstelling aggregeert en per bedrijfstak beschouwt. Indien tenslotte een band wordt gelegd tussen het verlies van arbeidsplaatsen en de daling in de tewerkstelling moet men evenwel bedenken dat het verlies van arbeidsplaatsen niet noodzakelijk tot werkloosheid leidt. De teruggang van de tewerkstelling kan gebeuren langs natuurlijke af-

TABEL 1
*Gemiddelde kans op afdanking per 10000, per maand, sectorieel**

	Mannen				Vrouwen			
	benedengrens			aangepast	benedengrens			aangepast
	77	78	79		77	78	79	
1. Landbouw	98	98	100	118- 125	107	115	139	157-180
2. Bosbouw	51	80	84	79- 84	-	-	-	-
3. Visserij	888	875	981	1032-1045	-	-	-	-
4. Mijnen	29	35	31	52- 55	-	-	-	-
5. Steen	44	48	57	55- 59	70	91	83	100-119
6. Voeding	74	78	71	88- 94	174	186	168	218-255
7. Tabak	33	27	23	30- 33	101	94	106	141-182
8. Textiel	51	59	50	64- 70	98	102	104	109-134
9. Kleding	87	84	85	89- 99	161	142	145	184-225
10. Schoenen	75	79	61	65- 73	148	156	128	108-170
11. Hout	77	74	83	89- 94	119	116	117	137-169
12. Papier	61	37	41	51- 55	124	113	130	134-168
13. Boek	49	51	42	52- 57	96	95	88	108-129
14. Leder	109	134	109	130- 143	188	174	172	190-243
15. Rubber	37	48	32	46- 50	66	87	97	126-162
16. Scheikunde	36	39	26	43- 50	124	124	118	146-173
17. Aardewerk	21	28	27	30- 32	74	64	69	126-156
18. Glas	28	31	38	39- 42	84	83	88	134-176
19. Basismetaal	34	18	15	24- 26	40	40	42	48- 60
20. Metaalverw.	54	51	46	59- 64	79	62	67	89-112
21. Diamant	61	67	103	78- 83	109	161	230	181-203
22. Andere nijv.	52	49	53	60- 65	87	84	95	111-134
23. Bouw	126	127	112	146- 154	108	108	103	130-149
24. Elektriciteit	14	17	17	18- 19	42	40	52	53- 58
25. Handel	38	39	39	44- 48	80	82	85	102-118
26. Banken	7	7	8	8- 9	14	14	15	17- 19
27. Vervoer	48	50	49	59- 62	55	55	57	69- 78
28. Horeca	183	188	182	576- 586	211	216	219	546-566
29. Diensten	92	93	101	118- 123	112	109	115	154-165
Gemiddelde	63	63	60	79- 83	100	97	99	135-152

* Het betreft het gemiddelde van de maandelijkse kansen berekend als de verhouding tussen:

- het aantal inschrijvingen van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, met als beginmaand van werkloosheid de maand van boeking van de inschrijving.
- het aantal tewerkgestelden. (verzekerden bij R.S.Z.)

De aangepaste kansen op inschrijving zijn gemiddelden over de 3 jaren 1977, 1978, 1979 van de verhouding tussen:

- de som van het aantal inschrijvingen en het aantal wederinschrijvingen, eerst verminderd met 4% en daarna verminderd met 3% van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen.
- het aantal tewerkgestelden.

vloeiing (gepensioneerden of arbeiders die het bedrijf verlaten voor een ander bedrijf worden niet meer vervangen), of kan opgevangen worden in speciale regelingen (zoals het brugpensioen). Zo bemerken we dat de teruggang van de tewerkstelling voor mannen in de sectoren bosbouw, mijnen, textiel, leder, aardewerk en basismateriaal hoger ligt dan het jaarlijks aantal afdankingen.

Ondanks de hierboven opgesomde elementen die de band tussen de daling van de tewerkstelling en de kans op afdanking verzwakken zou men kunnen verwachten dat in een sector met sterk afnemende tewerkstelling de kans op werkloosheid zal vergroten. Zo kan de hoge en stijgende kans op werkloosheid voor mannen in de sectoren bosbouw en leder verklaard worden door een sterke teruggang van de tewerkstelling. Hiertegenover stellen we voor de mannen in de textiel en de basismetaalnijverheid een sterke teruggang van de tewerkstelling vast en een relatief lage kans op werkloosheid. Deze toestand kan evenwel verklaard worden door speciale maatregelen die door de overheid in deze sectoren worden getroffen. De tewerkstelling voor mannen daalt in de mijnen, steen, kleding, schoenen, hout en glas tegen een jaarlijkse groeivoet die tussen de 5% en 10% ligt maar dit weerspiegelt zich alleen in een hogere kans op werkloosheid voor kleding, schoenen en hout. De hoge kans om werkloos te worden voor mannen in de visserij, de bouw, de horeca en de diensten en de hogere kans op afdanking voor vrouwen dan mannen in alle sectoren buiten de bouw kan niet verklaard worden door een teruggang van de tewerkstelling.

Afdankingen gebeuren ook op systematische wijze bij een tijdelijke teruggang van de productie. Deze schommelingen in de productie kunnen gedeeltelijk verklaard worden door schommelingen in de vraag (seizoenschommelingen of een verzwakkende conjunctuur). Het is evenwel niet noodzakelijk dat schommelingen in de vraag leiden tot schommelingen in de productie. In sommige gevallen kunnen deze schommelingen opgevangen worden door voorraadvorming of door schommelingen in de werktijd. Deze alternatieven zijn voor de ondernemer evenwel weinig aantrekkelijk aangezien hij de besparingen in de collectief gefinancierde werkloosheidsuitkeringen bij deze alternatieven in zijn keuze niet mede incalculeert. De rationele ondernemer minimaliseert de eigen personeelskost en draagt de financieringslast van zijn werknemers, indien nodig, gedeeltelijk over aan de collectief gefinancierde sociale zekerheid. De vergoeding van de afgedankte arbeiders beïnvloedt niet langer het individuele ondernemingsresultaat. Voor de onderneming is het voordelig de schommelingen in de vraag

op te vangen door schommelingen in het arbeidersbestand dat via de sociale zekerheid door de gemeenschap wordt gesubsidieerd.

De hoge kansen op afdanking in de visserij en de bouw voor mannen en in de horeca en de diensten voor vrouwen en mannen tonen aan dat werklozen tengevolge van tijdelijke schommelingen in de produktie niet alleen in het stelsel van gedeeltelijke werkloosheid maar ook, na afdanking, in het stelsel van volledige werkloosheid worden opgevangen. In deze sectoren worden voor de mannen bijna de helft van het aantal inschrijvingen in de volledige werkloosheid genoteerd. Het fenomeen van veelvuldige en daarom terugkerende werkloosheid in het stelsel van de volledige werkloosheid is daarom heel belangrijk. Dit fenomeen springt in het oog in de bovenvermelde sectoren, maar is waarschijnlijk ook aanwezig, ofschoon niet aanwijsbaar, in andere sectoren. De opmerkelijk hogere kans op afdanking voor vrouwen dan voor mannen kan evenmin verklaard worden door een sterke teruggang van de tewerkstelling van vrouwen. Het is evenwel mogelijk dat vrouwen in mindere mate dan mannen erin slagen de daling van de tewerkstelling te laten verlopen langs natuurlijke afvloeiing of andere speciale regelingen. Toch stellen we vast dat de sterke teruggang van de tewerkstelling in de textiel en de basismetalenijverheid zich, zoals voor de mannen, niet vertaalt in een hoge afdankingskans. Verschillen in de kans op afdanking tussen mannen en vrouwen in eenzelfde sector van tewerkstelling kunnen verklaard worden door verschillen in de aard van het werk. Zo is de lagere kans om werkloos te worden in de bouwsector waarschijnlijk te verklaren door het administratief werk dat daar door vrouwen wordt verricht. In de andere sectoren moet het tegendeel waar zijn. Gezien hun zwakkere positie in de arbeidsmarkt zullen zij eerder dan mannen werk (moeten) aanvaarden dat weinig werkzekerheid biedt. Verder zal een bedrijf dat tijdelijk tot afdankingen overgaat gemakkelijker vrouwen afdanken indien zij minder geschoolde taken verrichten die noodzakelijk zijn voor de continuïteit in perioden van lagere activiteit.

In de berekening van de aangepaste inschrijvingskansen werd rekening gehouden met wedertewerkstelling van korte duur en administratieve vertragingen. Aangezien het hier om ramingen gaat worden ze afzonderlijk gegeven. Tewerkstellingsperiodes van korte duur komen vooral voor in de horeca en de diensten voor mannen en vrouwen en in de visserij en de bouw voor mannen³. We beklemtoonden reeds dat volledige werkloosheid niet alleen het gevolg is van het onomkeerbaar verlies van werkplaatsen maar ook het gevolg is van een tijdelijke in-

zinking in de activiteit. Dit beeld wordt hier vervolledigd. Werklozen geraken in bovenvermelde sectoren aan de slag omwille van tijdelijke pieken in de activiteit en worden weer werkloos zonder dat ze 14 dagen werkten. Dikwijls wordt de volledige werkloosheid gezien als een onderbreking tussen twee periodes van tewerkstelling. Voor sommige werklozen blijkt de tewerkstelling een onderbreking te zijn tussen twee periodes van werkloosheid.

De regionale verschillen in de afdankingskans worden in tabel 2 gegeven. De afdankingskansen in de verschillende bureau's zullen hoofdzakelijk bepaald worden door de industriële structuur van de bureau's. Zo kan de hoge afdankingskans in Brugge en Oostende verklaard worden door het hoog aandeel van de horeca en de visserij in deze bureau's. Het hoge afdankingspercentage in Aarlen in 77 is te wijten aan de sluiting van Rodange-Athus. Dat de sectoren in de eerste plaats bepalend zijn voor de verschillen in de kans op afdanking door hun verschillende evoluties van de tewerkstelling en door hun verschillende gevoeligheid voor seizoenschommelingen in de activiteit blijkt ook uit de kleinere variaties in de afdankingskans tussen de verschillende bureau's vergeleken met de variaties vastgesteld tussen de sectoren. In de verschillende bureau's komen zowel sectoren voor met hoge en met lage afdankingskans, zodat het gemiddelde voor de bureau's de verschillen in de sectoren uitvlakt. Uitzonderingen zijn Brugge en Oostende met een sterke horecasector.

Toch bemerken we voor Kortrijk, Roeselare en Nijvel opmerkelijk lage afdankingspercentages zowel voor vrouwen als voor mannen. We zien verder dat de verschillen in de afdankingskansen tussen mannen en vrouwen klein zijn in de stedelijke gebieden Brussel, Antwerpen en Luik. Dit kan wijzen op een meer gelijke behandeling van vrouwen ten opzichte van mannen in het soort aangeboden werk. Buiten Brugge en Oostende, met sterke horecasector valt een sterke afwijking in de kans op afdanking tussen mannen en vrouwen op in Turnhout, Hasselt en Tongeren. Dit doet de vraag rijzen of er ook geen regionale elementen meespelen in de kans op afdanking zoals tewerkstellingsmogelijkheden in andere sectoren. In de interpretatie van de aangepaste regionale inschrijvingskansen moet men rekening houden met administratieve vertragingen. De sterke stijging van de benedengrens voor de inschrijvingskans in 79 in de bureau's Kortrijk, Gent, Bergen en Doornik gaat met een daling van de wederinschrijvingskans in hetzelfde jaar gepaard⁴. In Brussel stelt men een omgekeerde beweging vast. Administratieve vertragingen zijn hiervoor verantwoordelijk. De aangepaste

wederinschrijvingskansen laten daarom een betere beoordeling van de rangorde van de verschillende bureau's. De sterke stijging in de aangepaste wederinschrijvingskans in Brugge en Oostende moet wederom met het groot aandeel van de horecasector in verband gebracht worden.

TABEL 2
Gemiddelde kans op afdanking per 10000, per maand, regionaal*

	Mannen				Vrouwen			
	benedengrens			aangepast	benedengrens			aangepast
	77	78	79		77	78	79	
1. Antwerpen + Boom	59	62	55	75- 79	94	90	91	112-128
2. Mechelen	55	61	55	62- 67	116	130	119	150-175
3. Turnhout	67	64	60	67- 72	147	147	136	150-194
4. Brussel	73	72	62	80- 87	77	72	70	87-102
5. Leuven	58	62	57	62- 67	104	92	96	100-125
6. Nijvel	52	55	52	59- 63	90	81	87	90-105
7. Brugge	102	101	102	195-201	186	165	175	352-378
8. Ieper	55	54	50	53- 59	102	93	100	110-130
9. Kortrijk	30	35	48	50- 54	65	68	85	100-127
10. Oostende	137	137	121	187-196	211	217	211	443-477
11. Roeselare	37	48	40	44- 47	88	92	87	101-118
12. Aalst + Oudenaarde	69	73	67	70- 76	106	112	107	107-126
13. Dendermonde	54	58	60	71- 76	111	116	105	119-143
14. Gent	44	45	56	83- 89	65	63	85	130-150
15. St.-Niklaas	54	49	47	57- 61	104	90	101	109-127
16. Charleroi + La Louvière	71	69	62	79- 87	95	93	95	122-152
17. Bergen	36	42	61	81- 91	49	54	85	136-177
18. Moeskroen	83	88	75	76- 85	121	131	115	108-133
19. Doornik	39	43	64	83- 90	67	71	95	118-139
20. Luik + Hoei	73	72	63	82- 90	97	98	89	96-126
21. Verviers	65	57	54	68- 74	106	93	100	117-139
22. Hasselt + Tongeren	52	47	48	65- 70	150	130	131	210-259
23. Aarlen	130	75	81	96-103	162	158	162	190-210
24. Namen	59	66	64	65- 72	102	109	107	110-131
Gemiddelde	63	63	60	79- 83	100	97	99	135-152

* voor berekeningen zie tabel 1.

Uit het cijfermateriaal kunnen we voorlopig de volgende besluiten trekken. De grootte van de beweging van tewerkstelling naar werkloosheid is sterk sectorieel bepaald. De kans op afdanking wordt niet alleen bepaald door het verlies van arbeidsplaatsen maar in even sterke mate door schommelingen in de activiteit. De kans op afdanking voor vrouwen ligt beduidend hoger dan deze voor mannen, zonder dat het verlies van arbeidsplaatsen voor vrouwen groter is dan het verlies van arbeidsplaatsen voor mannen. Vrouwen zijn bijgevolg vooral tewerkgesteld in sectoren waar de werkzekerheid mede door de terugkerende schommelingen in de activiteit laag ligt. Regionale verschillen in de kans op werkloosheid zijn sterk sectorieel bepaald ofschoon specifieke regionale determinanten zoals tewerkstellingsmogelijkheden in de regio niet uitgesloten zijn.

IV. DE KANS OP AFSCHRIJVING UIT DE WERKLOOSHEID

Na de bewegingen in de werkloosheid worden nu de bewegingen uit de werkloosheid onderzocht. Deze geven aanleiding tot een afschrijving uit de R.V.A.-bestanden. De kans op afschrijving wordt bekomen als de verhouding tussen het aantal afschrijvingen per maand en het aantal werklozen en gegeven in de tabellen 4 en 5. De aangepaste afschrijvingskansen sluiten afschrijvingen uit die volgen op een tijdelijke onderbreking van de werkloosheid omwille van onder meer ziekte, vakantie of schorsing. Ze werden per maand op 3 à 4 procent van het aantal werklozen geraamd. Voor het Rijk ligt de aangepaste maandelijks inschrijvingskans voor de onderzochte periode rond .18 voor de mannen en rond .075 voor de vrouwen. Voor een homogene groep werklozen met constante werkhervattingskans komen deze waarden overeen met werkloosheidsperiodes van gemiddeld 5.5 en 13.3 maand.

Voor de mannen ligt de kans op afschrijving bijzonder hoog in de horeca en visserij en verder in de landbouw, in de bouw, de elektriciteit, het vervoer en de diensten. We merken verder een relatief hoge kans op afschrijving in de sectoren bosbouw, mijnen, scheikunde, voeding, hout, metaalverwerking, diamant, andere fabrieksnijverheden, handel en banken. Tabak, textiel, kleding, schoenen, papier, boek, leder rubber en basismateriaal en aardewerk hebben een lage kans op werkhervatting.

De tewerkstellingskansen voor de vrouwen bereiken evenwel het minimumniveau niet van de kans op werkhervatting voor de mannen,

tenzij in de horeca en de diensten. De tewerkstellingskansen voor de vrouwen zijn heel laag in de sectoren tabak, textiel, kleding, schoenen, hout, papier, leder rubber, aardewerk, glas, basismetaal, metaalverwerking en andere fabrieksnijverheden. In andere sectoren zoals voeding, scheikunde maar vooral diamant, bouw, elektriciteit, handel, banken en vervoer liggen ze iets hoger.

In sommige sectoren zijn de tewerkstellingskansen in de laatste drie jaren verminderd, zowel voor mannen als vrouwen: textiel, kleding, hout, leder, diamant en de horeca.

In tegenstelling tot de kans op afdanking die sterker varieerde tussen de sectoren dan tussen de bureau's bemerken we dat de kans op afschrijving een grote variatie blijft vertonen tussen de bureau's. Buiten Brugge en Oostende, die omwille van het grote aandeel van de horeca een hoge kans op afschrijving hebben stellen we voor de mannen hoge tewerkstellingskansen vast in Antwerpen, Turnhout, Nijvel, Roeselare, Dendermonde en Gent. Hiertegenover staan lage tewerkstellingskansen in Brussel, Ieper, Charleroi, Bergen, Moeskroen, Luik en Namen. De tewerkstellingskansen voor vrouwen liggen wederom lager maar buiten Brugge en Oostende vinden we in Antwerpen, Mechelen, Gent, St.-Niklaas en Aarlen, tewerkstellingskansen die niet veel lager liggen dan deze voor de mannen in Bergen of Moeskroen. De wedertewerkstellingskansen voor vrouwen liggen zeer laag in Turnhout, Leuven, Bergen, Moeskroen en Luik.

Zoals voor de kans op afdanking van tewerkgestelden stellen we voor de kans op wedertewerkstelling van de werklozen grotere verschillen vast tussen de regio's en de sectoren onderling dan tussen de drie opeenvolgende waarnemingen voor iedere regio of sector. Waar de kans op afdanking in verband kan gebracht worden met de teruggang of de schommelingen in de produktie, moet men voor de kans op wedertewerkstelling oog hebben voor de tewerkstellingsmogelijkheden in de regio. Indien de vraag naar arbeid in een bepaalde regio belangrijk is dan drukt zich dit uit in korte werkloosheidsperiodes of in een hogere kans op werkhervatting. De invloed van de sectoren kan niet ontkend worden vooral dan in deze sectoren waar de activiteit seizoengebonden is. Zo stellen we een hoge kans op wedertewerkstelling vast in de horeca en diensten. Voor diegenen echter die werkloos werden tengevolge van een onomkeerbaar verlies van arbeidsplaatsen speelt de vraag naar arbeid in de regio waar ze wonen een belangrijke rol in de bepaling van de kans op werkhervatting.

TABEL 3
*Gemiddelde kans op afschrijving per 10000, per maand, sectorieel**

	Mannen				Vrouwen			
	benedengrens			aangepast	benedengrens			aangepast
	77	78	79		77	78	79	
1. Landbouw	2204	2209	2268	1829-1929	917	936	984	550- 650
2. Bosbouw	1798	1883	2341	1617-1717	-	-	-	-
3. Visserij	8155	10064	8298	8395-8495	-	-	-	-
4. Mijnen	1604	1743	1860	1340-1440	-	-	-	-
5. Steen	1496	1617	1715	1215-1315	795	875	849	443- 543
6. Voeding	2002	1942	1965	1568-1668	896	950	885	510- 610
7. Tabak	1381	1656	1524	1123-1223	565	685	686	249- 349
8. Textiel	1529	1493	1437	1084-1184	699	698	640	276- 876
9. Kleding	1410	1434	1203	947-1047	758	767	724	349- 449
10. Schoenen	1359	1374	1315	951-1051	538	545	544	142- 242
11. Hout	2075	1976	1917	1582-1682	762	723	642	304- 404
12. Papier	1495	1482	1545	1107-1207	641	723	758	310- 410
13. Boek	1420	1502	1641	1114-1214	824	866	864	452- 552
14. Leder	1537	1367	1231	960-1060	696	672	624	262- 362
15. Rubber	1406	1481	1503	1065-1165	615	791	716	308- 408
16. Scheikunde	1726	1746	1828	1369-1469	832	873	827	444- 544
17. Aardewerk	1433	1528	1578	1119-1219	782	723	747	349- 449
18. Glas	1362	1439	1842	1160-1260	718	676	667	286- 386
19. Basismetaal	1777	1301	1396	1073-1173	760	727	753	346- 446
20. Metaalverw.	1777	1767	1919	1419-1519	674	733	686	298- 398
21. Diamant	2261	1957	1850	1607-1707	1220	1105	890	642- 742
22. Andere nijv.	1787	1766	1733	1361-1461	783	780	810	392- 492
23. Bouw	2251	2106	2161	1767-1867	973	1065	1003	615- 715
24. Elektriciteit	2195	2305	2550	1965-2065	1102	1348	1161	804- 904
25. Handel	1735	1768	1788	1364-1464	9939	963	924	542- 642
26. Banken	1773	1923	1828	1442-1542	1120	1182	1123	741- 841
27. Vervoer	2232	2128	2211	1759-1859	1134	1136	1154	742- 842
28. Horeca	6925	6197	5890	5887-5987	3192	2978	2849	2590-2690
29. Diensten	2494	2553	2595	2152-2252	1764	1795	1708	1353-1453
Gemiddelde	2143	2084	2164	1730-1830	1097	1125	1085	702- 802

* Het betreft de gemiddelden van de maandelijkse kansen gegeven door de verhouding tussen:

- het aantal afschrijvingen van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen
- het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (BRON: R.V.A., Maandlijks Bulletin, tabel 2 en 3)

De aangepaste kansen op afschrijving slaan op wedertewerkstelling. Het zijn gemiddelden over de jaren 1977, 1978 en 1979 van de verhouding tussen:

- het aantal afschrijvingen, verminderd eerst met 4% en dan met 3% van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (beschouwd als afschrijvingen omwille van ziekte of tijdelijke onderbreking van stempelen);
- het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen.

TABEL 4
*Gemiddelde kans op afschrijving per 10000, per maand, regionaal**

	Mannen				Vrouwen			
	benedengrens			aangepast	benedengrens			aangepast
	77	78	79		77	78	79	
1. Antwerpen + Boom	2611	2500	2645	2185-2285	1264	1266	1324	866- 966
2. Mechelen	2074	1979	1941	1557-1657	1014	1272	1123	739- 839
3. Turnhout	2164	2118	2106	1727-1827	647	735	741	319- 419
4. Brussel	1694	1610	1687	1263-1363	1082	1081	1066	676- 776
5. Leuven	1684	1769	1819	1361-1461	744	802	820	391- 491
6. Nijvel	2099	2145	2135	1728-1828	1050	1106	1055	670- 770
7. Brugge	4504	4663	4767	4245-4345	2538	2832	2677	2286-2386
8. Ieper	1463	1606	1469	1114-1214	945	913	830	490- 590
9. Kortrijk	2113	2143	2001	1677-1777	1055	1094	933	619- 719
10. Oostende	3523	3264	2867	2790-2890	2760	2683	2548	2254-2354
11. Roeselare	2676	2500	2265	2050-2150	1139	1088	948	649- 749
12. Aalst + Oudenaarde	2009	1761	1846	1460-1560	948	924	881	524- 624
13. Dendermonde	1921	2118	2400	1747-1847	904	927	921	518- 618
14. Gent	2354	2146	2251	1842-1942	1245	1177	1016	735- 835
15. St.-Niklaas	2101	2012	2231	1713-1813	1059	1138	1137	712- 812
16. Charleroi + La Louvière	1611	1484	1608	1165-1265	817	824	828	423- 523
17. Bergen	1175	1319	1422	907-1007	683	738	721	316- 416
18. Moeskroen	1333	1189	1351	887- 987	772	778	756	368- 468
19. Doornik	1811	1811	1611	1336-1436	983	1143	1084	672- 772
20. Luik + Hoei	1587	1630	1668	1229-1329	747	732	698	324- 654
21. Verviers	1744	1868	1933	1450-1550	927	970	959	554- 654
22. Hasselt + Tongeren	1801	2063	2248	1634-1734	785	859	830	426- 526
23. Aarlen	2305	1795	2147	1646-1746	1693	1641	1523	1212-1312
24. Namen	1490	1629	1888	1273-1373	927	963	958	551- 651
Gemiddelde	1934	1900	1977	1730-1830	991	1022	987	602- 702

* zie tabel 3

V. WERKLOOSHEIDSGRAAD, KANS OP AFDANKING EN KANS OP WEDERTEWERKSTELLING

De werkloosheidsgraad geeft de mate waarin een bepaalde groep werknemers door werkloosheid getroffen wordt. Eenzelfde werkloosheidsgraad kan evenwel op verschillende manieren een groep treffen.

Men kan gemakkelijk werkloos worden maar tegelijkertijd vlug weer aan het werk gaan. Anderzijds kan de kans om eens werkend werkloos te worden klein zijn, maar de kans om dan opnieuw werk te vinden eveneens gering zijn.

Om de band tussen de werkloosheidsgraad, de kans op afdanking en op wedertewerkstelling aan te tonen⁵, voeren we de volgende symbolen in:

- π : kans op afdanking
- p : kans op wedertewerkstelling
- y_t : aantal werkenden op het moment t
- x_t : aantal werklozen op het moment t
- w_t : werkloosheidsgraad

We veronachtzamen de verandering in de actieve bevolking door de in-trede van jongeren of pensionering van ouderen.

Op ieder ogenblik geldt:

$$x_t = x_{t-1} - px_{t-1} + \pi y_{t-1}$$

$$y_t = y_{t-1} + px_{t-1} - \pi y_{t-1}$$

Inderdaad, het aantal werklozen en werkenden op het moment t kan bekomen worden na een correctie van deze totalen in de vorige periode. Men trekt het aantal werklozen dat werk vindt af van het vorig aantal werklozen en telt bij het resultaat het aantal nieuwe werklozen bij om het nieuwe werklozenbestand te vinden. De omgekeerde bewerking levert het nieuw aantal tewerkgestelden op. Stel dat p en π constant zijn, dan zal na verloop van tijd het aantal werklozen en het aantal tewerkgestelden een evenwichtswaarde bereiken waarbij het aantal nieuwe werklozen juist gelijk is aan het aantal werklozen dat werk vindt m.a.w.

$$px = \pi y$$

Hieruit blijkt dat in evenwicht

$$w = \frac{x}{x + y} = \frac{\pi}{\pi + p}$$

$$= \frac{1}{\frac{1}{\pi} + \frac{1}{p}}$$

De werkloosheidsgraad stijgt bijgevolg met de kans op afdanking en daalt met de kans op werkhervatting. Bemerk dat voor homogene groepen $\frac{1}{p}$ gelijk is aan de gemiddelde werkloosheidsduur en $\frac{1}{\pi}$ gelijk is aan de gemiddelde tewerkstellingsduur. In evenwicht is het werkloosheidspercentage gelijk aan het aandeel van de gemiddelde duur van een werkloosheidsperiode in de gemiddelde duur van een totale cyclus in en uit de werkloosheid. De werkloosheidsgraad verandert niet indien de kansen op tewerkstelling en op werkloosheid met een zelfde factor vermenigvuldigd worden.

De geobserveerde werkloosheidsgraad kan evenwel verschillen van de evenwichtswaarde. In dit geval zal de werkloosheidsgraad stijgen of dalen tot de evenwichtswaarde bereikt wordt. Bemerk evenwel dat het bereiken van de nieuwe evenwichtswaarde tijd vergt. Deze zal nooit bereikt worden indien er intussen een verandering in de afdankings- of werkhervattingskans optreedt. Zolang de geobserveerde werkloosheidsgraad verschilt van de evenwichtswaarde zal de werkloosheidsgraad veranderen, ofschoon de afdankings- en werkhervattingskansen onveranderd blijven. De stroom in de werkloosheid πy_t kan bijvoorbeeld groter zijn dan de stroom uit de werkloosheid $p x_t$. De werkloosheidsgraad zal dan verder stijgen. Aangezien y_t daalt en x_t stijgt, zal het verschil tussen de stromen kleiner worden. Na verloop van tijd zullen ze aan elkaar gelijk worden. Dan is de evenwichtswaarde bereikt⁶.

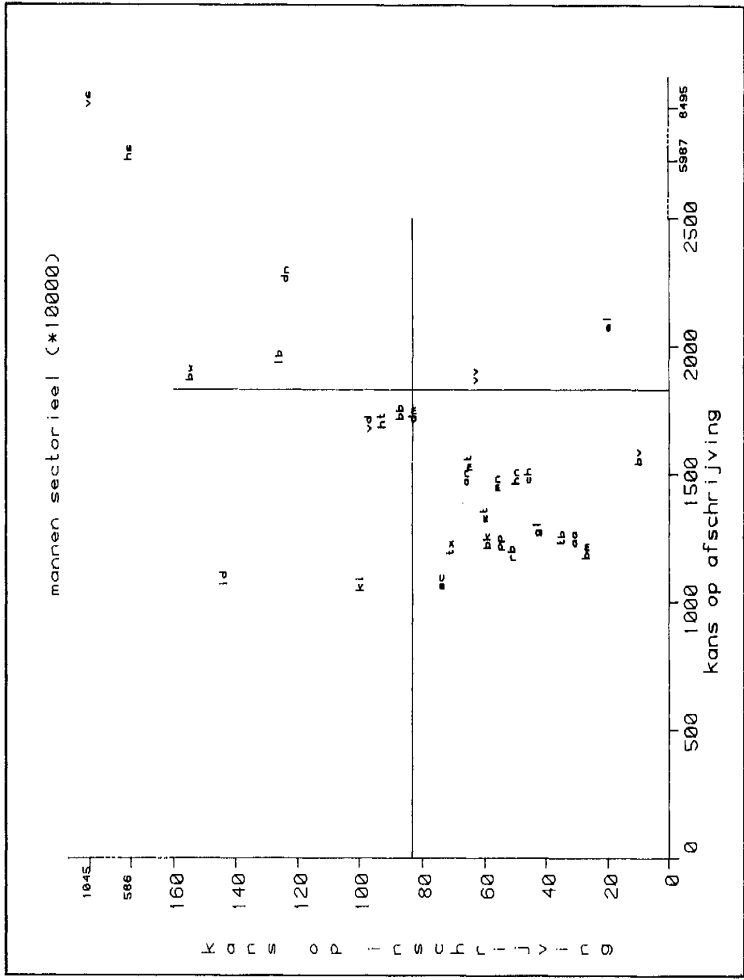
In plaats van de werkloosheidsgraad als een functie van de afdankings- en wedertewerkstellingskansen te beschouwen, kunnen we het verband tussen de afdankingskansen en de wedertewerkstellingskansen bekijken voor een gegeven werkloosheidsgraad.

In evenwicht geldt dat:

$$\pi = \frac{w}{1-w} p$$

In het vlak (π, p) in de figuren 1 tot 4 geven de lijnen die door de oorsprong worden getrokken met richtingscoëfficiënt $w/1-w$ de punten waar de werkloosheidsgraad constant is. Een sterkere helling van deze lijnen wijst op een hogere werkloosheidsgraad. De figuren worden in vier kwadranten verdeeld door een verschuiving van de assen. T.o.v. de nieuwe oorsprong geven de punten de afwijkingen van de inschrijvings- en afschrijvingskansen t.o.v. de nationale gemiddelden.

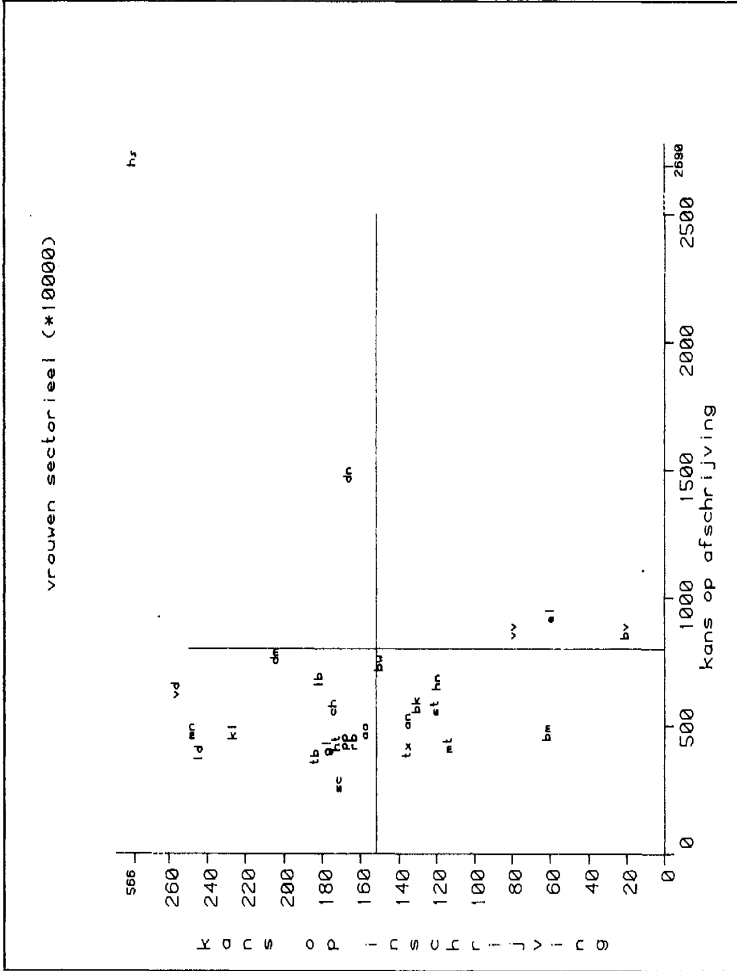
FIGUUR 1
Mannen sectorieel (* 10000)

LEGENDE

- aa : aardewerk
- an : andere nijverheden
- bk : boek
- bm : basismetaal
- bb : bosbouw
- bv : banken en verzekeringen
- bw : bouw
- dim : diamant
- dn : diensten
- ch : scheikunde
- el : elektriciteit
- gl : glas
- hn : handel
- ho : horeca
- ht : hout
- kl : kleding
- lb : landbouw
- ld : leder
- mn : mijnen
- mt : metaalverwerking
- pp : papier
- rb : rubber
- sc : schoenen
- st : steen
- tb : tabak
- tx : textiel
- vd : voeding
- vs : visserij
- vv : vervoer

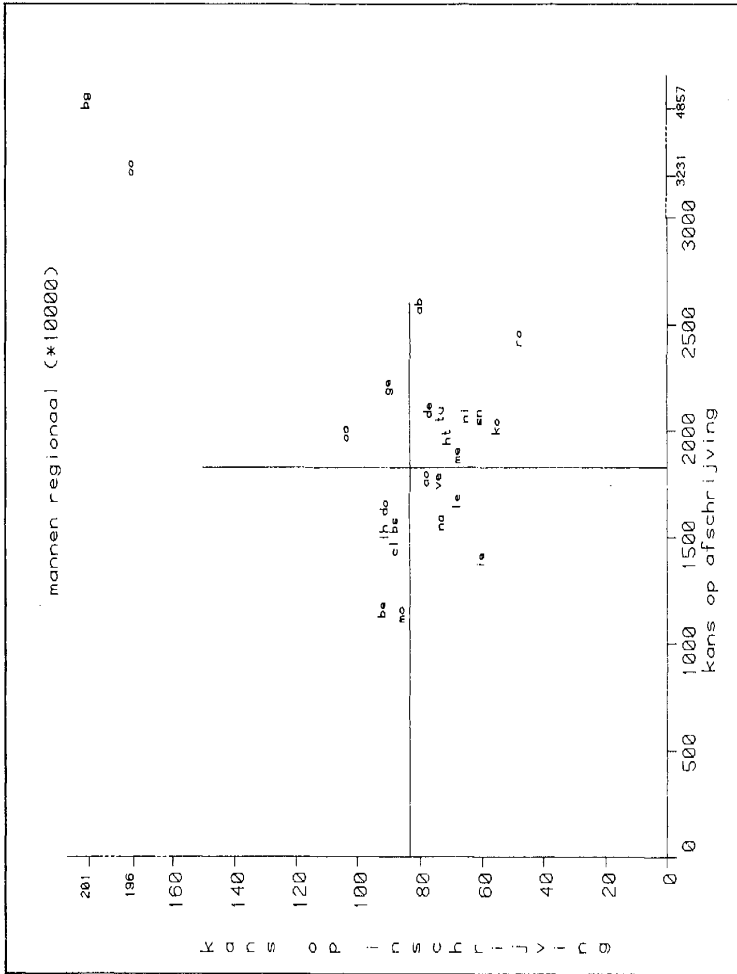
FIGUUR 2
Vrouwen sectorieel (*10000)

LEGENDE

- aa : aardewerk
- an : andere nijverheden
- bk : boek
- bm : basismetaal
- bb : bosbouw
- bv : banken en verzekeringen
- bw : bouw
- dm : diamant
- dn : diensten
- ch : scheikunde
- el : elektriciteit
- gl : glas
- hn : handel
- ho : horeca
- ht : hout
- kl : kleding
- lb : landbouw
- ld : leder
- mn : mijnen
- mt : metaalverwerking
- pp : papier
- rb : rubber
- sc : schoenen
- st : steen
- tb : tabak
- tx : textiel
- vd : voeding
- vs : visserij
- vv : vervoer

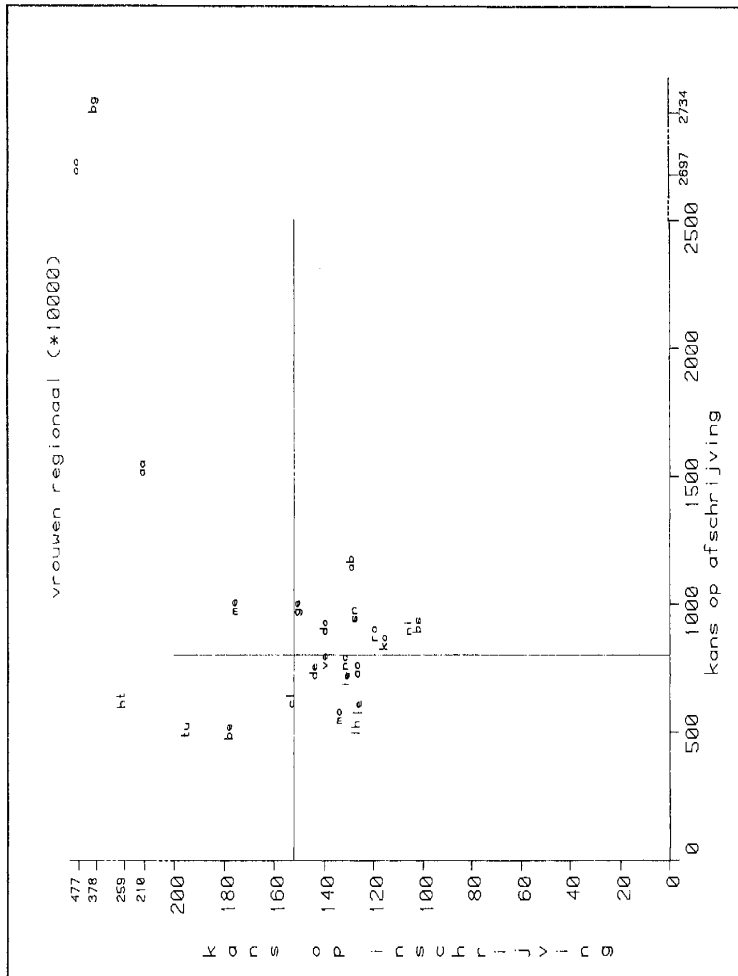
FIGUUR 3
Mannen regionaal (*10000)

LEGENDE

- aa : Aarlen
- ab : Antwerpen-Boom
- ao : Aalst - Oudenaarde
- be : Bergen
- bg : Brugge
- bs : Brussel
- cl : Charleroi - La Louvière
- de : Dendermonde
- do : Doornik
- ge : Gent
- ht : Hasselt - Tongeren
- ie : Ieper
- ko : Kortrijk
- le : Leuven
- lh : Luik - Hoei
- me : Mechelen
- mo : Moeskroen
- na : Namen
- ni : Nijvel
- oo : Oostende
- ro : Roeselare
- sn : Sint-Niklaas
- tu : Turnhout
- ve : Verviers

FIGUUR 4
 Vrouwen regionaal (*10000)

LEGENDE

- aa : Aarlen
- ab : Antwerpen-Boom
- ao : Aalst - Oudenaarde
- be : Bergen
- bg : Brugge
- bs : Brussel
- cl : Charleroi - La Louvière
- de : Dendermonde
- do : Doornik
- ge : Gent
- ht : Hasselt - Tongeren
- ie : Ieper
- ko : Kortrijk
- le : Leuven
- lh : Luik - Hoei
- me : Mechelen
- mo : Moeskroen
- na : Namen
- ni : Nijvel
- oo : Oostende
- ro : Roeselare
- sn : Sint-Niklaas
- tu : Turnhout
- ve : Verviers

De inschrijvings- en afschrijvingskansen werden aangepast op basis van een wederinschrijvingskans van 3%. In een evenwichtssituatie blijft de werkloosheidsgraad onveranderd indien we een andere wederinschrijvingskans hadden weerhouden. (De werkloosheidsgraad is een verhouding tussen voorraden). Bij een wederinschrijvingskans van 4% zullen alle punten dan met 100 naar links verschuiven, langs de lijnen die de punten met de oorsprong verbinden. Voor punten met hoge werkloosheidsgraad zal de daling van de inschrijvingskans het hoogst zijn. Voor een gegeven inschrijvingskans zal de aanpassing in de inschrijvingskans groter zijn naarmate de kans op afschrijving kleiner is (of de werkloosheidsgraad groter is). De grotere gevoeligheid van de afdankingskansen van de vrouwen bij de aanpassingen in de tabellen 1 tot 4 kunnen zo verklaard worden. De vorige opmerkingen blijven bij benadering geldig in een onevenwichtssituatie die het evenwicht benadert.

De hogere werkloosheidsgraad voor vrouwen t.o.v. mannen is te wijten zowel aan een hogere kans op afdanking als aan een lager kans op wedertewerkstelling voor vrouwen t.o.v. mannen. De puntenwolk in de figuren kan omschreven worden door een rechthoek die bij de vrouwen een smallere basis en een groter hoogte heeft dan bij de mannen. De vorm van de figuren hangt af van de gebruikte schaal maar wijst toch op een relatief grotere spreiding van de afdankingskansen dan van de wedertewerkstellingskansen bij vrouwen t.o.v. mannen.

Vooraf bij de mannen is er in de regionale opsplitsing een grotere spreiding van de kansen op wedertewerkstelling vast te stellen terwijl de spreiding van de kans op afdanking klein is. De spreiding van de kansen op afdanking die men vaststelt in de sectoriële opsplitsing wordt sterk verminderd in de regionale opsplitsing, terwijl de spreiding in de kans op wedertewerkstelling blijft bestaan. Dit merkt men ook bij de vrouwen ofschoon in minder mate. Hieruit kan men besluiten dat de impact van de regio relatief belangrijker is in de verklaring van de kans op wedertewerkstelling terwijl de impact van de sector relatief belangrijker is in de verklaring van de kans op afdanking.

De hoge kans op afdanking en op wedertewerkstelling valt op in de horeca en de visserij in Brugge en Oostende, waar men een belangrijke concentratie van horeca en visserij vindt. Bij de mannen valt op dat buiten Brussel alleen Waalse regio's afdankingskansen hebben die boven het gemiddelde liggen en wedertewerkstellingskansen die beneden het gemiddelde liggen. Bij de vrouwen zijn Hasselt, Tongeren en Turnhout het slechtst bedeed. Bij de mannen zowel als bij de vrouwen

vindt men een gunstige situatie in Roeselare, Kortrijk, Sint-Niklaas, Nijvel, Antwerpen en Boom. Sectorieel zijn vooral elektriciteit en banken maar ook basismetaal, vervoer en verkeer bevoordeligd, terwijl leder, kleding en voeding benadeeld zijn zowel bij mannen als bij vrouwen. Hoge rotatie vindt men ook bij mannen en vrouwen in de dienstensector en bij mannen in de bouw en landbouw.

VI. BESLUIT

In deze studie hebben wij de stromen in en uit de werkloosheid beschreven. De gestadige stijging van het aantal werklozen verbergt de grote bewegingen in het werklozenbestand. De belangrijkste verschillen werden vastgesteld tussen mannen en vrouwen.

Deze studie is beschrijvend gebleven. Deze beschrijving plaatst het fenomeen der werkloosheid evenwel in een nieuw daglicht. In recente discussies wordt vooral de duur van de werkloosheid beklemtoond. Zo verwijst men naar de vele werklozen die langer dan een jaar werkloos zijn. De lange duur van de werkloosheid wordt met werkwillegheid in verband gebracht. Ze wordt nu als één van de criteria gebruikt bij het toekennen van de werkloosheidsvergoeding. Uit deze studie blijkt de eenzijdigheid van een benadering die dermate de werkwillegheid beklemtoont. Het ontbreken van empirische informatie over het werkloos worden kan deze eenzijdige aanpak gedeeltelijk verklaren.

Inderdaad, men moet eerst werkloos worden vooraleer men zijn kans op wedertewerkstelling mede kan beïnvloeden. Naast de bewegingen uit de werkloosheid moet men daarom evenzeer de bewegingen in de werkloosheid bekijken. Deze studie die de kans op wedertewerkstelling tesamen met de kans op afdanking onderzoekt, geeft een vollediger beeld van de wijze waarop de werkloosheid de werkloze treft.

In sommige sectoren (horeca, bouw, visserij, diensten) werd zelfs een nauw verband tussen de kans op afdanking en de kans op wedertewerkstelling vastgesteld. Daar dient de werkloosheidsverzekering als opvang voor de werknemer die bij terugkerende dieptepunten niet langer kunnen tewerkgesteld worden. De werkloosheidsperiodes zijn gemiddeld kort maar volgen elkaar geregeld op. De duur van de werkloosheid wordt hier derhalve in de eerste plaats bepaald door de aard van de activiteit. Vervolgens moet de keuzemogelijkheid van de werklozen, voorzover ze bestaat, gezien worden binnen de beperkingen uitgetekend door de omgeving van de werkloze. Zo hebben we in deze

studie grote verschillen in de afdankings- en wedertewerkstellingskansen tussen bureau's en tewerkstellingssectoren vastgesteld. Daarentegen blijken deze verschillen in de drie onderzochte jaren terug te keren. Deze regelmatigheid is niet aan het toeval te wijten, maar moet door structurele verschillen verklaard worden. Deze structurele elementen houden verband met de teruggang van de tewerkstelling in de sectoren, schommelingen in de activiteit van de sectoren en alternatieve tewerkstellingsmogelijkheden in de regio's.

De werkloosheid is uiteindelijk terug te brengen tot een overschot van het aanbod op de vraag naar arbeid. De tewerkstelling is gerantsoeneerd. De bewegingen in de werkloosheid geven aan hoe het rantsoeneringsmechanisme werkt: wie zal het eerst werk verliezen en wie zal het eerst terug aan de slag kunnen. Het zoekgedrag van de werkloze zal medebepalen of hij al dan niet door de rantsoenering getroffen wordt. Men kan verwachten dat de werkloze gehuwde vrouw met jonge kinderen en werkende man gemiddeld minder tijd en energie zal besteden om terug werk te vinden of minder geneigd zal zijn een minder interessante job aan te nemen dan een ongehuwde werkloze vrouw. De werkloze gehuwde vrouwen zullen daarom eerder door de rantsoenering getroffen worden. Maar hierdoor worden de vastgestelde verschillen tussen de regio's en de sectoren nog niet verklaard. Als vrouw zal men bijvoorbeeld in Turnhout gemakkelijker werkloos worden en moeilijker terug aan de slag kunnen dan in Roeselare. In deze toestand zal weinig verandering komen als de Turnhoutse vrouwen plots harder gaan zoeken of na één jaar de werkloosheidsuitkering ontzegt worden. Zolang de tewerkstellingsmogelijkheden in Turnhout niet verruimd worden zal de werkloosheidsgraad voor vrouwen hoog blijven. Het individuele zoekgedrag naast andere karakteristieken, zoals geslacht, scholing of leeftijd, bepalen hoe het structurele tekort aan arbeidsplaatsen over de actieve bevolking verdeeld wordt. De grootte van de stromen in en uit de werkloosheid en de hoogte van de werkloosheidsgraad in de sectoren en de regio's worden uiteindelijk structureel bepaald. De vastgestelde verschillen in de kans op afdanking en de kans op werkhervatting tussen sectoren en regio's zijn hiervan het bewijs.

De eenzijdige benadering van de werkloosheid, die de duur van de werkloosheid en de eventuele werkonwilligheid van de werkloze benadrukt, maar het gebruik, zoniet misbruik, van de werkloosheidsverzekering bij afdanking van tijdelijk overtollige arbeidskrachten door de ondernemingen over het hoofd ziet, vindt men terug in het overheids-

beleid inzake werkloosheid. Inderdaad, we stelden een hoge doorstroming vast in het werklozenbestand in de horeca en de diensten voor mannen en vrouwen en in de bouw en de visserij voor mannen. Voor zover het verzekeringsprincipe speelt in de werkloosheidsverzekering waarbij de bijdragen de verwachte uitkeringen moeten dekken, rijst de vraag of de bijdragen in deze sectoren niet moeten herzien worden. Meer algemeen kan de vraag gesteld worden of de gemeenschappelijk gefinancierde sociale zekerheid moet instaan voor de lasten van werkloosheid ten gevolge van terugkerende dieptepunten in de activiteit. Hiermede wordt tegelijkertijd de financiering van het stelsel van gedeeltelijke werkloosheid in vraag gesteld. In de huidige regeling kan men stellen dat bij een tijdelijke teruggang van de activiteit de afdanking of de gedeeltelijke werkloosheid financieel gunstig is voor de ondernemingen. Alsdan wordt de financiering van de werknemer gedeeltelijk naar de Sociale Zekerheid overgedragen. Arbeidsduurverkortings als alternatief krijgt geen enkele kans. Men zou daarom kunnen overgaan tot een gedifferentieerd stelsel van bijdragen die terugkerende schommelingen in de tewerkstelling penaliseert die via de werkloosheidsverzekering worden geregeld. Dit zou de financieringslast van de ondernemingen niet verzwaren indien extra-bijdragen van de enen kortingen voor de anderen toelaten. In een andere regeling zou de sociale zekerheid alleen kunnen tussenkomen voorzover alle mogelijkheden met betrekking tot arbeidsduurverkortings zijn uitgeput. De arbeidsduurverkortings kan dan geconcentreerd worden op de perioden met een lage activiteit.

In het huidig beleid ten aanzien van de werkloosheid wordt het lot van de langdurig werklozen, voor wie de werkloosheid in vele gevallen het zwaarst weegt, nog verder bezwaard. Zoals in de discussies rond de ziekteverzekering zou men voor besparingen ook de aandacht moeten richten op terugkerende kleine risico's. De werkloosheidsgraad, d.w.z. de gemiddelde tijd dat men werkloos is over een langere periode, is voor vrouwen in de metaalverwerking weinig verschillend van deze in de horeca. In juni 79 waren in de metaalverwerking bijna 80% van de vrouwen langer dan 1 jaar werkloos, in de horeca iets meer dan 50%.

De duur gebruiken als criterium voor werkloosheidsuitkering is daarom onbillijk. De werkloosheidsgraad wordt niet alleen door de gemiddelde duur van één volledige werkloosheidsperiode bepaald maar ook door de frequentie van het werkloos worden. Deze frequentie wordt in de huidige regeling in de hand gewerkt. Het toespitsen van de

aandacht op langdurig werklozen biedt in vele gevallen alleen een rekenkundige oplossing voor het werkloosheidsprobleem: werklozen worden hun vergoeding ontnomen maar blijven zonder werk en worden niet langer als dusdanig geregistreerd. Het ontmoedigen van afdankingen voor korte periodes of gedeeltelijke werkloosheid kan uiteindelijk veel constructiever werken: het zal ondernemers en arbeiders ertoe aanzetten om de beschikbare arbeid onder elkaar te verdelen.

De analyse van de werkloosheidsgegevens, die de R.V.A. zelf bereidwillig ter beschikking gesteld heeft, blijft onvolledig en soms aanvechtbaar. Zoals zoveel statistisch materiaal, worden deze gegevens naar aanleiding van administratieve verrichtingen verzameld. De administratieve procedures zijn soms moeilijk te achterhalen en de verstrekte informatie beantwoordt niet altijd aan de behoeften van de onderzoeker.

Toch menen we dat in deze studie aan enkele betekenisvolle kengetallen in verband met de werkloosheid empirische inhoud werd gegeven: de kans op inschrijving of afdanking, de kans op afschrijving of werkhervatting en de evenwichtswaarde voor de werkloosheidsgraad. Het bleek dat deze kengetallen een zekere stabiliteit over de tijd en sterke verschillen tussen regio's en sectoren vertonen. Regelmatige informatie omtrent deze kengetallen in de toekomst en een berekening van deze kengetallen voor het verleden zal ons inzicht in de werkloosheid vergroten.

NOTEN

1. Deze inschrijving is gebaseerd op statistiek 92.
2. Spinnewyn, F. en Van Elewyck, P. (1981), De kans op inschrijving in en afschrijving uit de werkloosheid in België. 1977-1979, Discussienota van het Centrum voor Economische Studiën.
3. Spinnewyn, F. en Van Elewyck, P., *op. cit.*
4. Spinnewyn, F. en Van Elewyck, P., *op. cit.*
5. Bemerk dat de werkloosheidsgraad een verhouding is tussen voorraadveranderlijken. De werkloosheidsgraad geeft de kans om werkloos te *zijn*. De afdankingskans en de wedertewerkstellingskans zijn verhoudingen tussen een stroomveranderlijke en een voorraadveranderlijke en hebben een tijdsdimensie. De afdankingskans geeft de kans om werkloos te *worden* in een bepaalde periode.
6. Zie Spinnewyn, F. en Van Elewyck, P., *op. cit.*, voor een vergelijking van de werkloosheidsgraad en zijn evenwichtswaarde.